

*αγάπη σου για τον χορό και
ή μουσική;*

αι. Ο παπιούς μου – από την
αρά μου - έπαιξε κλαρίνο και
και τραγουδούσε, συνήθως
ρεοες πάντοτε να ασχολείται
κάτινώ παράλληλα είχε και
ωκρασιάτικα τραγούδια. Εγώ
πα στο Σίδνεϊ και μεγάλωσα
βλέποντας τον
παπιού από
βιντεοκαθέτες
που έφερναν
πίσω όσοι πά-
γιαναν στην Αρ-
καδία με τον ίδιο να
δά και να παίζει φλογέρα.
επίσης τραγούδαγε – και
τραγουδάει – και έτσι στο
πάντα υπήρχε μουσική και
παραδοσιακή ελληνική: νπ-
κα, τοάμικα, δημοτικά κλπ.

ην Αρκαδία είναι η καταγω-
μαι από την Αρκαδία – η
πεπέρα μου από το Άστρος
και ο πατέρας μου από τα
Δολιανά. Ο παπιούς μου
όμως από την πλευρά του
ρα πάντα από την Ήπειρο.
γακαπευτεί με το αντάρτικο
και ξεβπίκε στην Αρκαδία για
ήγει της φασαρίες.

ε από μικρός «προσβλήθη-
το μικρόβιο του χορού.
ν να ξεκινήσω το ελληνικό

σχολείο, άρχισα μαθήματα χορού στο Dulwich Hill με πρώτη δασκάλα την κα Παρούλα. Γύρω στα 11 με 12 μου χρόνια, η οικογένεια μετακόμισε στο Bankstown και εκεί ο δάσκαλος αγαπούσε πολύ την παράδοση. Στα 12 μου χρόνια, η γυναίκα του – η οποία δίδασκε στην Αγία Ευφημία – με έβαλε δίπλα της και μου ανέθεσε την διδασκαλία των μικρότερων παιδιών. Όταν έγινα 16 χρονών, ο δάσκαλος για δικούς του λόγους αποσύρθηκε και ανέλαβε εγώ την διδασκαλία. Πριν ακόμη κλείσω τα 21 μου χρόνια ξεκίνησα το δικό μου χορευτικό, γύρω στο 1991. Παράλληλα όμως χόρευα και σε άλλα χορευτικά. Όπου υπήρχε χορός – παραδοσιακός, Κρητικός, Ποντιακός ή ουδέποτε άλλο- πήγαινα. Όταν ξεκίνησαν οι σπουδές στο πανεπιστήμιο, δεν είχα την ώρα να τα προλάβω όλα και αφοσιώθηκα στο δικό μου χορευτικό. Μόλις πήρα το πικοί ως καθηγητής ιστορίας από το πανεπιστήμιο, επέστρεψα και πήρα Masters για την διδασκαλία. Όλες αυτές οι σπουδές με έχουν βοηθήσει αιφάνταστα στην διδασκαλία του χορού. Το άλλο που πρέπει να αναφέρω είναι ότι από τα 18 μου χρόνια κάθε 2ο ή 3ο χρόνο, πηγαίνω στην Ελλάδα και συνεχίζω τα μαθήματα χορού. Στα σεμινάρια στα οποία έχω παραβρεθεί στην Ελλάδα έχω μάθει τα περισσότερα που γνωρίζω περί παραδοσιακών ελληνικών χορών: την ιστορία τους, τα βίβλα τους, τις στολές και όλα τα υπόλοιπα. Είχα την ευκαιρία όχι μόνο να μάθω δίπλα από σπουδαίους δασκάλους και να χορέψω με ζωντανές, παραδοσιακές ορχήστρες, αλλά και να διδαχθώ μια μεγάλη γκάμα χορών από όλη κυριολεκτικά την Ελλάδα.

Από πού πηγάζει αυτή η ανάγκη;

Είναι ένα πάθος δικό μου, τρέλα αν θες, να μάθω τουλάχιστον ένα χαρακτηριστικό χορό από κάθε μέρος της Ελλάδας. Βέβαια πολύ χοροί έχουν κάπι κοινό μεταξύ τους, με μικρές διαφορές και παραλλαγές. Όταν λοιπόν μάθαινα τους χορούς μάθαινα παράλληλα και τις παραλλαγές. Πολλοί με ρωτούν πως μάθαινω τους χορούς και πως τους θυμάμαι. Ειδικρινά δεν ξέρω. Ισως είναι το πάθος

και η αφοσίωση. Το πρώι μέρος, δεν σκέφτομαι να θα βάλω στο στόμα μου, αλλά τον χορό. Τι θα διδάξω το βράδυ, πι φιγούρα θα χορέψω, ποια ιστορία πρέπει να ψάχω, όλα αυτά.

Προσωπικά εκείνο που με εντυπωσίασε είναι η πλήρης αφοσίωση σου στον παραδοσιακό χορό όπως ακριβώς μας τους παρέδωσαν οι πρόγονοι μας, χωρίς πειράματα και αλλοιώσεις. Το δεύτερο είναι η βαθιά σου γνώση σε ότι αφορά τον ελληνικών χορών και το τρίτο η εξαιρεπική χρήση της γλώσσας μας. Ήταν το τελευταίο αποτέλεσμα της βαθιάς σχέσης που έχει με τον παραδοσιακό χορό; Ελληνικά μαθήματα πήρα μέχρι το δημοτικό. Τα ελληνικά που έχω μάθει τώρα ήρθαν από προσωπική έρευνα. Αγόρασα ελληνικά βιβλία περί χορού και μέσα από αυτά βελτίωσα τα ελληνικά μου. Επίσης μεγάλη βοήθεια άντλησα μέσα από την μουσική και ειδικά τα δημοτικά τραγούδια. Άκουγα κάπι και ρωτούσα να μάθω την έννοια των λέξεων και των φράσεων, αλλά και στοιχεία της Ελλάδας. Έμαθα όμως και ορθογραφία και ανάγνωση. Τώρα τελευταία έχουν κυκλοφορήσει στην Ελλάδα πολλά βιβλία για τον χορό τα οποία συνοδεύονται με CD και DVD. Τα βιβλία αυτά περιέχουν αναλύσεις για τον παραδοσιακό χορό και για να τα καταλάβει κανείς πρέπει να γνωρίζει καλά ελληνικά. Αναγκαστικά έμαθα όχι μόνο να διαβάζω, αλλά και να μεταφράζω κομμάτια από αυτά τα βιβλία, προκειμένου να περάσω τις πληροφορίες αυτές στους μαθητές μου. Παράλληλα, μέσα από το πάθος μου με τις χορευτικές στολές, έμαθα και την ορολογία των ονομασιών που χρησιμοποιούνται σε κάθε περιοχή, αλλά και την ιστορία τους, την σημασία και τον τρόπο χρήσης τους. Διαμέσου της φορεσιάς μάθαινα και πως πρέπει να αποδοθεί ο κάθε χορός. Λόγου χάρη, κάποιες στολές είναι στενές επομένως εμπιδίζουν την ελεύθερη κίνηση και καθορίζουν τον τρόπο χορού. Δεν πρέπει βέβαια να ξεχάσω και την επίδραση που είχαν οι γονείς μου, οι οποίοι επέμεναν να μιλάμε ελληνικά στη σπίτι. Α, και ο ελληνικός κινηματογράφος της δεκαετίας του 50 και

του 60 έπαιξε τον δικό του ρόλο.

Σίγουρα όμως, δεν είναι συνηθισμένο φαινόμενο – τουλάχιστον στην Αυστραλία – ο δάσκαλος του χορού να γνωρίζει την ιστορία αλλά και την σημασία της κάθε κίνησης. Πόσο σημαντικό είναι για σένα να μπορέσει να εμπεδώσει τόσο ο δάσκαλος όσο και ο μαθητής την σημασία του κάθε χορού;

Αυτό είναι μεγάλο πρόβλημα. Πολύ μαθαίνουν τον χορό μπχανικά. Βλέπουν ένα βίντεο στο ίντερνετ, βλέπουν κάποιους δασκάλους ή θυμούνται οι ίδιοι πως το έκαναν στο ελληνικό σχολείο και νομίζουν πως έτσι ακριβώς είναι χωρίς να το ψάχνουν πιο πέρα. Μην νομίζεις πως όποιος έχει να χορεύει, αυτόματα γνωρίζει και από χορό. Υπάρχουν δάσκαλοι που δεν έρουν οι ίδιοι τι χορεύουν, Αίσχος κατά εμένα. Βλέπω πολλά άτομα που θέλουν να γίνουν δάσκαλοι χορού. Κανένα πρόβλημα. Δεν σημαίνει όμως ότι επειδή είδες ένα βίντεο με μια Χαρούλα, μια Μαρούλα ή μια Καπούλα μπορείς να βάλεις μέσα ένα τοάμπικο, να πετάξεις και ένα καλαματιανό, ρίχνεις μια μοντέρνα μουσική και να το ονομάσεις αυτό παραδοσιακό ελληνικό χορό. Δυστυχώς πολλά άτομα εδώ δεν γνωρίζουν καν από πρόερχεται ο κάθε χορός. Πολλοί από τους χορούς μας δεν έχουν φιγούρες – μόνο ο πρώτος αυτοοχεδιάζε, και όχι όπως έχουμε συνηθίσει με όλους να κάνουν τις δικές τους κινήσεις. Ο παραδοσιακός χορός είναι γνήσιος. Πολλοί λένε πως αυτό έχει πεθάνει και ότι τα παιδιά το βρίσκουν βαρετό. Δεν είναι έτσι. Πρέπει να πέσεις το παιδί και να του μάθεις να χορεύει παραδοσιακά, τουλάχιστον ένα βασικό χορό από κάθε μέρος. Αν μάθουν αυτά, τότε πρέπει να τους μάθεις τις παραλλαγές, τις φιγούρες και τους αυτοοχεδιασμούς των μπροστινών.

Δυστυχώς αυτό που βλέπουμε πλέον είναι η τουριστική παραλλαγή των χορών μας.

Ακριβώς. Π.χ. ένα χορευτικό προσπαθεί να χορέψει πεντοζάλη και αυτό που βλέπουμε είναι οπδήποτε άλλο